Nr 10 A.

Ankom till riksdagens kansli den 25 februari 1919 kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1920 tionde huvudtitel, innefattande anslagen pensions- och indragningsstaterna.

A. Det civila pensionsväsendet.

Ang. bidrag till sjuksköterskors pensionering. [1.]*

1:o) I den till riksdagen den 9 januari innevarande år avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t i punkt 1 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlåtas, beräkna en förhöjning av det *ordinarie* förslagsanslaget till bestridande av statens bidrag till sjuksköterskors pensionering från 15,000 kronor till 50,000 kronor.

Beträffande denna framställning kommer utskottet framdeles under riksdagen att avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härmed för riksdagen anmäla.

Ang. bidrag till pensionering av barnmorskor. [2.]

2:o) I punkt 2 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan å den proposition, som kunde komma att i ämnet avlåtas, beräkna en förhöjning av det *ordinarie* förslagsanslaget till bestridande av statens bidrag till pensionering av barnmorskor, från 30,000 kronor till 50,000 kronor.

* Hänvisar till punkt i statsverkspropositionen.

Över denna framställning kommer utskottet framdeles att avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

Ang. anslag till barnmorskornas pensionsanstalt. [3.]

3:o) I punkt 3 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde komma att avlåtas, beräkna det *ordinarie* förslagsanslaget till gäldande av kostnader för förvaltningen av barnmorskornas pensionsanstalt till oförändrat belopp, högst 11,000 kronor.

Jämväl i fråga om denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

Ang. pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning. [4.]

4:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 4) får utskottet, under hänvisning till statsrådsprotokollet över civilärenden den 13 december 1918 (10 h. t. sid. , hemställa,

att riksdagen må på *ordinarie* stat från och med år 1920 under riksstatens tionde huvudtitel uppföra ett förslagsanslag å 31,000 kronor till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.

Ang. handelsflottans pensionsanstalt. [5 o. 6.]

5:o) Kungl. Maj:t har i punkterna 5 och 6 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1920 under riksstatens tionde huvudtitel bevilja dels till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstanstalt ett förslagsanslag å 31,000 kronor, dels ock till förbättringen av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag, högst 31,000 kronor.

Beträffande de till stöd för denna framställning anförda skäl får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över finansärenden den 9 januari 1919 (10 h. t. sid. 4).

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, hemställer,

att riksdagen må å extra stat för år 1920 under riksstatens tionde huvudtitel bevilja

dels till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag å 31,000 kronor,

dels ock till förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag, högst 31,000 kronor.

Ang. statsbidraget till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. [7.]

6:o) I punkt 7 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m., beräkna en ökning av det för ändamålet utgående *ordinarie* anslaget nu 157,276 kronor med 40,000 kronor till 197,276 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet framdeles att avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

Ang. tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna. [8.]

7:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom i punkt 8 framställda förslag får utskottet, under hänvisning till statsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 december 1918 (10 h. t. sid. 76), hemställa,

att riksdagen må för beredande, enligt av riksdagen godkända grunder, av tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna anvisa under riksstatens tionde huvudtitel på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag å 50,000 kronor.

Ang. statens pensionsanstalt för folkskollärare m. fl. [9.]

8:o) I punkt 9 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående omorganisation av folkskollärarnas pensionsinrättning, småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt och folkskollärarnas änke- och pupillkassa, beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln — med uteslutande av de nuvarande anslagen till nämnda anstalter å tillhopa 4,769,811 kronor — ett belopp av 8,000,000 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet framdeles att avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

Ang. understöd åt pensionerade kronojägare. [10.]

9:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom i punkt 10 framställda förslag får utskottet, under hänvisning till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 13 december 1918 (10 h. t. sid. 103), hemställa,

att riksdagen må å extra stat under tionde huvudtiteln för år 1920 uppföra ett förslagsanslag av 1,800 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter och antingen erhållit avsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp understigande 500 kronor eller ock under år 1908 erhållit avsked med avkortad pension från anslaget till pensionering av civila tjänstinnehavare, samt att i avseende å understödets storlek iakttages, att detsamma jämte den utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 500 kronor.

B. **Det militära pensionsväsendet.**

Ang. dels höjning av ordinarie anslaget för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, dels ock ett därmed sammanhängande extra ordinarie anslag. [11 o. 12.]

10:o) I punkterna 11 och 12 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 134,361 kronor, med 3,356 kronor till 137,717 kronor, *dels ock* till förstärkande av det i 1918 och 1919 års riksstater för samma ändamål uppförda anslag å extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av högst 8,355 kronor.

Utredningen i detta ämne återfinnes i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 18 december 1918 (10 h. t. sid. 27).

Med biträdande av Kungl. Maj:ts föreliggande framställning, hemställer utskottet,

att riksdagen må

dels höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 134,361 kronor, med 3,356 kronor till 137,717 kronor,

dels ock till förstärkande av det i 1918 och 1919 års riksstater för samma ändamål uppförda anslag å extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av högst 8,355 kronor.

Ang. extra anslag till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering samt till fyllnadspensioner. [13.]

11:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom i punkt 13 framställda förslag får utskottet, under hänvisning till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 18 december 1918 (10 h. t. sid. 29), hemställa,

att riksdagen må under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 3,500,000 kronor att användas såväl till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att avstå de för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

Ang. extra anslag till utdelande av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén. [14.]

12:o) I punkt 14 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag av 15,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de av Kungl. Maj:t med 1907 års riksdag bestämda grunder.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 18 december 1918 (10 h. t. sid. 30).

Med tillstyrkande av detta förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag av 15,00 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de av Kungl. Maj:t med 1907 års riksdag bestämda grunder.

Ang. tillfällig pensionsförbättring för viss personal vid armén. [15.]

13:o) Kungl. Maj:t har i punkt 15 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma

att avlåtas angående tillfällig pensionsförbättring för viss personal vid armén, tillsvidare under tionde huvudtiteln å extra stat för år 1920 beräkna ett förslagsanslag å 350,000 kronor.

Beträffande denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

Ang. bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. [16.]

14:o) I punkt 16 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition med förslag till lag om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär tjänstgöring, som kunde komma att till riksdagen avlåtas, tillsvidare beräkna det under tionde huvudtiteln upptagna ordinarie anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär tjänstgöring, till 280,000 kronor.

Utskottet kommer framdeles att under riksdagen avgiva utlåtande med anledning av denna framställning, vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

Ang. förhöjning i gratialen åt avskedat manskap. [17.]

15:o) Kungl. Maj:t har vidare i punkt 17 föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén, tillsvidare beräkna det under riksstatens tionde huvudtitel uppförda ordinarie anslaget till förhöjning i gratialen åt avskedat manskap till 1,061,810 kronor.

Jämväl beträffande denna framställning kommer utskottet framdeles att under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

Ang. tillfälligt understöd åt f. d. förrådsvaktmästare. [18.]

16:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts därom i punkt 18 framställda förslag får utskottet, under hänvisning till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 18 december 1918 (10 h. t. sid. 34), hemställa,

att riksdagen må under tionde huvudtiteln å extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst

683 kronor för utdelande av tillfälligt understöd åt f. d. förrådsvaktmästare under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt

att understödet för en var bestämmes till sådant belopp, att det, jämte honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa, uppgår till 300 kronor.

Ang. ersättning i anledning av kroppskada till värnpliktige F. G. Karlsson.

17:o) I en till riksdagen den 17 nästlidne januari avlåten proposition, nr 8, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till värnpliktigen nr 348 $\frac{18}{1913}$ *Frans August Karlsson* må — utan hinder därav, att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den i § 12 av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, föreskrivna tid — från beväringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad. I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Utskottet, som ej haft något att erinra mot förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att till värnpliktige nr 348 $\frac{18}{1913}$ Frans August Karlsson må — utan hinder därav, att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den i § 12 av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, föreskrivna tid — från beväringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Ang. pension åt värnpliktige A. Kalldins änka.

18:o) I en till riksdagen den 17 januari 1919 avlåten proposition, nr 10, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till den i följd av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, avlidne värnpliktige *A. Kalldins* änka *Gertrud Elvira*

Kalldin, född Lindgren, och makarnas fyra minderåriga barn må — utan hinder därav, att Kalldin avlidit efter utgången av den i § 4 av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, angivna tid av två år från det sjukdomen blev känd — från beväringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill de enligt grunderna för nämnda förordning kunna anses berättigade.

Under hänvisning till den i ärendet förebragta utredningen, som återfinnes i ovanberörda statsrådsprotokoll, får utskottet med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställa,

att riksdagen må medgiva, att till den i följd av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, avlidne värnpliktige A. Kalldins änka Gertrud Elvira Kalldin, född Lindgren, och makarnas fyra minderåriga barn må — utan hinder därav, att Kalldin avlidit efter utgången av den i § 4 av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, angivna tid av två år från det sjukdomen blev känd — från beväringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill de enligt grunderna för nämnda förordning kunna anses berättigade.

Ang. rätt till ökad pension åt krigsarkivarien Severin Bergh.

19:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 35, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, utan hinder av gällande pensioneringsgrunder för arméns befäl och underbefäl med vederlikar den 22 juni 1877, dels medgiva, att pensionen för krigsarkivarien vid generalstaben *Severin Bergh,* må, efter av honom i övrigt fullgjorda pensionsvillkor, utgå med lönens hela belopp, dels ock godkänna en föreskrift av innehåll, att efter nyss nämnda belopp skall från och med den 1 juli 1918 beräknas den avgift till pensionskassan, som Bergh har att erlägga på sätt berörda pensioneringsgrunder i övrigt stadga.

Utskottet, som i fråga om den i ärendet framlagda utredningen tillåter sig hänvisa till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 17 januari 1919, har ej funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer förty,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

20:o) I punkt 19 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond, nu 33,100 kronor, med 11,900 kronor, till 45,000 kronor.

Ang. förhöjning av anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond m. m. [19.]

Den i ärendet förebragta utredningen återfinnes i statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 13 december 1918. (10 h. t. sid. 47.)

Med biträdande av Kungl. Maj:ts föreliggande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond, nu 33,100 kronor, med 11,900 kronor, till 45,000 kronor.

21:o) I punkt 20 har Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen måtte, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående förhöjning i pensionerna åt avskedade båtsmän, tills vidare beräkna det under riksstatens tionde huvudtitel uppförda ordinarie anslaget till pensionering av flottans gemenskap till 293,120 kronor.

Ang. förhöjning i pensionerna till avskedade båtsmän. [20.]

Beträffande denna framställning kommer utskottet framdeles under riksdagen att avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

22:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts därom i punkt 21 framställda förslag får utskottet, under hänvisning till statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 13 december 1918 (10 h. t. sid. 49), hemställa,

Ang. tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen. [21.]

att riksdagen må å extra stat under riksstatens tionde huvudtitel för år 1920 anvisa ett förslagsanslag å 3,400 kronor att användas för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen (utom båtsmän) och skeppsgossar, vilka pensionerats enligt reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, under villkor:

att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter,

att understöd till manskap, som erhållit pension

på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder, skall utgå med 200 kronor, samt

att understöd till manskap och skeppsgossar, som erhållit pension på grund av skada eller sjukdom, ådragen under tjänstutövning, må på därom gjord ansökning och efter i varje särskilt fall verkställd prövning av behovet och dess sammanhang med den ådragna skadan eller sjukdomen beviljas, med iakttagande att pensionen och understödet icke må tillsammans överstiga det belopp, som skolat utgå såsom livränta vid tillämpning av förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Ang. tillfälliga understöd åt f. d. daglönare vid marinen. [22.]

23:o) I punkt 22 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1920 under tionde huvudtiteln upptöra ett förslagsanslag av 15,930 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. förmän bland daglönare, sjukvaktare och övriga daglönare vid marinen, vilka pensionerats enligt bestämmelser, äldre än dem, som meddelats genom kungörelsen den 25 november 1910, under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt

att understödet bestämmes för den, som, utan att erhålla invalidunderhåll, i pension från flottans pensionskassa uppbär mindre än 200 kronor årligen, till det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen tillsammans skola uppgå till 300 kronor, för den, som i sådan pension eller i dylik pension jämte invalidunderhåll åtnjuter tillhopa från och med 200 kronor till och med 307 kronor årligen, till 100 kronor samt för den, som i sådan pension bekommer 400 kronor eller 500 kronor årligen, till 50 kronor.

Beträffande de till stöd för denna framställning anförda skäl får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 13 december 1918 (10 h. t. sid. 50).

Utskottet, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts framställning i ämnet må vinna riksdagens bifall.

Ang. tillfälliga undervstöd åt f. d. befattningshavare vid lotsverket. [23.]

24:o) I punkt 23 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1920 under tionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å 9,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd å sådana f. d. befattningshavare vid lotsverket, som pensionerats enligt bestämmelser, äldre än dem, som med 1915 års ingång blivit tillämpliga å personalen vid lotsverket, under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter; samt

att understödet bestämmes till 100 kronor, dock att understödet för den, som i pension jämte pensionsförhöjning uppbär mindre än 250 kronor årligen, skall utgå med det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen jämte pensionsförhöjningen tillsammans skola uppgå till 350 kronor, samt att understödet tillsammans med pensionen jämte pensionsförhöjningen icke i något fall må överstiga 550 kronor.

Utredningen i detta ämne återfinnes i statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 13 december 1918. (10 h. t. sid. 52.)

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot ifrågavarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

Ang. tillfällig pensionsförbättring för viss personal vid marinen. [24.]

25:o) Kungl. Maj:t har under punkt 24 föreslagit, att riksdagen måtte, i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag till tillfällig pensionsförbättring för viss personal vid marinen, Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta, bland de extra förslagsanslagen å tionde huvudtiteln för år 1920 för berörda ändamål beräkna ett belopp av 70,000 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet framdeles att avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

C. Allmänna indragningsstaten

I. Ang. justitiedepartementet.

Ang. årligt understöd till förre vaktkonstapeln Per August Jonssons änka Gustafva Jonsson.
[25.]

26:o) I punkt 25 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen medgiva, att förre vaktkonstapeln vid kronohäktet i Västervik *Per August Jonssons* änka *Gustafva Jonsson,* född Andersson, må från och med år 1919, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 200 kronor.

Utskottet, som i fråga om den i ärendet framlagda utredningen tillåter sig hänvisa till statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden den 18 december 1918 (10 h. t. sid. 24), hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

II. Ang. lantförsvarsdepartementet.

Ang. fyllnadspension åt löjtnanten J. O. C. F. J:son Hedenmarcks änka.
[26.]

27:o) I punkt 26 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att löjtnanten vid Dalregementet *J. O. C. F. J:son Hedenmarcks* änka *Lillian Rayah Hedenmarck,* född Boydh, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande pension från arméns nya änke- och pupillkassa, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 1,100 kronor, att utgå från och med den 1 juli 1918.

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 18 december 1918 (10 h. t. sid. 35).

Under åberopande av vad i ärendet förekommit, hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

Ang. fyllnadspension åt löjtnanten T. G. A:son von Johnstones änka.

28:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 24, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att löjtnanten vid Norra skånska infanteriregementet *T. G. A:son von Johnstones* änka *Sigrid Johnstone,*

född Krumlinde, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande pension från arméns nya änke och pupillkassa, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 700 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

Beträffande utredningen i detta ärende får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 17 januari 1919.

Utskottet, som ej haft något att erinra mot förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att löjtnanten vid Norra skånska infanteriregementet T. G. A:son von Johnstones änka Sigrid Johnstone, född Krumlinde, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande pension från arméns nya änke- och pupillkassa, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av sjuhundra kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

Ang. pension åt skomakarmästaren A. Holmberg. [27.]

29:o) I punkt 27 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre skomakarmästaren vid Göta artilleriregemente *August Holmberg* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,000 kronor, att utgå från och med den 1 maj 1918.

Till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 18 december 1918 har departementschefen i ärendet anfört följande:

»Uti en den 11 mars 1918 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrift har skomakarmästaren August Holmberg anhållit, att han, som hade anställning som regementsskomakare vid Göta artilleriregemente men på grund av skomakeriverkstadens omorganisation blivit uppsagd till den 1 maj 1918, måtte komma i åtnjutande av pension å 1,500 kronor om året. Till stöd för ansökningen har Holmberg anfört, att han, som vore född den 19 mars 1848, alltsedan år 1870 tjänstgjort vid regementet, samt att hans inkomst av befattningen hade uppgått till omkring 2,000 kronor.

Chefen för Göta artilleriregemente har tillstyrkt ansökningen under framhållande, att Holmberg under sin långa tjänst vid regementet ständigt på ett synnerligen hedrande sätt fullgjort sina åligganden.

Jämväl *chefen för tredje arméfördelningen* har tillstyrkt förevarande ansökning.

Uti den 23 april 1918 avgivet underdånigt yttrande har *arméförvaltningens intendentsdepartement* anfört, att, enligt vad i målet upplysts, sökanden för sitt arbete vid regementet icke åtnjutit någon för år, månad eller dag beräknad avlöning, utan att den av honom uppburna ersättning utgått såsom betalning efter viss taxa för varje av honom utförd reparation. Sökanden kunde vid sådant förhållande icke anses hava varit anställd i statens tjänst, utan måste hans verksamhet snarare likställas med den, som utövades av statens leverantörer eller entreprenörer. På grund härav och under åberopande av Kungl. Maj:ts beslut den 24 och den 31 mars 1911 rörande ifrågasatt pension åt skrädderiarbetarna vid Boden-Karlsborgs artilleriregemente Erik Johan Hultgren, Karl Larsson Trygg och Per Johan Holmqvist, av vilka dock den sistnämnde efter framställning av enskild motionär av 1913 års riksdag tillerkänts en årlig pension av 300 kronor, förklarade intendentsdepartementet sig förhindrat att tillstyrka bifall till den gjorda ansökningen.

I ärendet har *statskontoret* den 12 oktober 1918 avgivit utlåtande samt i sammanhang därmed överlämnat vissa infordrade handlingar, däribland ett av vederbörande kommunalnämndsordförande utfärdat intyg av innehåll, att Holmberg för år 1917 vore taxerad för en inkomst av 1,900 kronor, men att, som han nu vore gammal och slutat sin anställning vid regementet, hans ekonomiska ställning torde för framtiden bliva bekymmersam, om han ej erhölle någon pension.

För egen del har statskontoret i ämnet anfört följande:

Såsom arméförvaltningens intendentsdepartement framhållit, hade sökanden för sitt arbete vid Göta artilleriregemente icke uppburit någon viss efter tidrymd beräknad avlöning, utan den honom tillkommande ersättningen hade utgått efter taxa för varje utfört arbete; men å andra sidan förelåge, enligt vad förenämnda handlingar utvisade, vissa omständigheter, vilka syntes böra föranleda därtill, att sökanden oaktat nyssberörda förhållande torde kunna anses hava innehaft anställning i statens tjänst. Sökanden, som syntes hava ägnat hela sin verksamhet åt regementet, hade utfört arbetet i regementets egna verkstäder och av material, som tillsläppts av regementet; och såsom en regementets förtroendeman hade han haft att biträda regementsförvaltningen vid besiktning m. m. av leveranser till regementet av till skomakerirörelsen hörande materialier. På grund härav och med hänsyn dels till den

länga tid, varunder sökanden ägnat sitt arbete åt regementet, dels ock därtill, att han nu, sedan han lämnat sin anställning vid regementet, vid framskriden ålder icke längre kunde genom arbete förtjäna medel till sitt uppehälle, ansåge statskontoret med stöd tillika av 1918 års riksdags beslut om understöd åt änkan Karolina Karlsson, som på entreprenad utfört arbete vid flottans station i Karlskrona, skäl föreligga att genom framställning till riksdagen bereda sökanden någon pension. Beträffande pensionsbeloppet ville statskontoret — med erinran om föregående beslut i fråga om pensioner åt föreståndare för regementsverkstäder, exempelvis 1913 års riksdags beslut om pension å 600 kronor till föreståndaren för Bohus regementes skrädderiverkstad S. Jonasson, 1915 års riksdags beslut om pension å 600 kronor till föreståndaren för skomakeriverkstaden vid Svea livgarde C. G. Alsing och 1916 års riksdags beslut om pension å 500 kronor till förra föreståndarskan för Norrbottens regementes persedelreparationsverkstad Margreta Johanna Sandström — framhålla, att med hänsyn till sökandens jämförelsevis betydliga arbetsinkomst, pensionsbeloppet för honom syntes böra sättas något högre än i nyssnämnda fall, men att detsamma dock icke borde överstiga 1,000 kronor, motsvarande den pension, som tillkomme tygunderofficer vid artilleriets tygstater. Statskontoret hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Holmberg finge från och med den 1 maj 1918 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension å 1,000 kronor.

Med hänsyn till vad statskontoret sålunda anfört och vad övrigt i ärendet förekommit, finner jag mig böra tillstyrka, att pension av statsmedel beredes Holmberg för hans återstående livstid. Vad angår pensionens storlek, synes mig det av statskontoret föreslagna beloppet, 1,000 kronor, vara skäligt.»

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran och får utskottet förty hemställa,

att riksdagen må medgiva, att förre skomakarmästaren vid Göta artilleriregemente August Holmberg må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av ettusen kronor, att utgå från och med den 1 maj 1918.

Ang. pension åt verkstadsföreståndarna G. T. Beijer och C. A. T. Berglund.
[28.]

30:o) I punkt 28 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att verkstadsföreståndarna vid Svea livgarde *Gustaf Teodor Beijer* och *Carl August Theodor Berglund* må från och med månaden näst efter den, varunder de erhålla entledigande från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Beijer med 700 kronor och Berglund med 900 kronor.

Till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 18 december 1918 har departementschefen anfört följande:

»Uti underdånig skrivelse den 17 september 1918 har *sekundchefen för Svea livgarde* gjort framställning om beredande av årlig pension från och med ingången av år 1919 åt verkstadsföreståndarna vid nämnda regemente Gustaf Teodor Beijer och Carl August Theodor Berglund.

Beijer är född den 19 februari 1851. Han har varit anställd såsom smidesarbetare vid regementets intendenturverkstäder sedan den 14 april 1877 och har således varit i regementets tjänst under mer än 41 år. Sedan år 1914 är han föreståndare för regementets smidesverkstad.

Berglund är född den 14 juli 1852. Han har sedan den 2 juli 1880 oavbrutet varit anställd i kronans tjänst och därvid under följande tider tjänstgjort i nedanstående befattningar, nämligen såsom: daglönare vid beklädnadsverkstaden vid flottans station i Stockholm under åren 1880—1884; skrädderiarbetare vid Svea artilleriregemente under åren 1885—1892; skrädderiarbetare vid Svea livgarde under åren 1893—1896; skrädderiförman vid dåvarande Norrlands trängbataljon under år 1897; skrädderiarbetare vid Svea livgarde under åren 1898—1902; skrädderiarbetare vid Göta livgarde under åren 1903—1906; samt föreståndare för Svea livgardes skrädderiverkstad sedan år 1907.

Av handlingarna inhämtas i övrigt, att ifrågavarande verkstadsföreståndare under de senaste åren uppburit en avlöning, som, frånsett krigstidstillägg, i medeltal uppgått för Beijer till omkring 1,350 kronor och för Berglund till omkring 2,290 kronor för år, samt att de under den tid, de varit anställda vid regementet, med berömvärd skicklighet och flit fullgjort dem åliggande arbeten samt städse visat ett mycket gott uppförande.

Såväl Beijer som Berglund är sedan år 1917 innehavare av Vasamedaljen i guld för långvarig och trogen tjänst.

Chefen för fjärde arméfördelningen har tillstyrkt framställningen.

Uti den 18 oktober 1918 avgivet utlåtande har *arméförvaltningens intendentsdepartement* anfört, att departementet i betraktande av ifrågavarande verkstadsföreståndares långa och väl vitsordade verksamhet i statens tjänst funne det vara med rättvisa och billighet förenat, att de efter erhållet avsked från sina befattningar komme i åtnjutande av något understöd av staten för sin återstående levnad. Beträffande storleken av dylikt understöd syntes det departementet, som om den beräkningsgrund, vilken av Kungl. Maj:t och riksdagen i allmänhet följts vid beviljande av dylika pensioner, nämligen desammas bestämmande till omkring två tredjedelar av de årsinkomster, vederbörande befattningshavare under senare delen av sin anställningstid av staten uppburit, även i här föreliggande fall borde vinna tillämpning och att sålunda pensionerna borde bestämmas, för Beijer till 900 kronor för år och för Berglund till 1,500 kronor för år. På grund av vad sålunda anförts, hemställde intendentsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Beijer och Berglund finge från och med månaden näst efter den, under vilken de erhölle entledigande från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, Beijer av 900 kronor och Berglund av 1,500 kronor.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 6 november 1918 i ämnet anfört följande:

På grund av vad i ärendet blivit upplyst och anfört, syntes goda skäl föreligga för beredande av pensioner åt Beijer och Berglund, då de efter långvarig, väl vitsordad tjänstetid vid armén säkerligen inom kort nödgades till följd av framskriden ålder lämna sina befattningar. Arméförvaltningens intendentsdepartement hade föreslagit, att Beijer och Berglund, vilka i årligt medeltal för de sistförflutna fem åren åtnjutit avlöningar å omkring 1,350 kronor respektive 2,290 kronor, måtte komma i åtnjutande av pensioner å 900 kronor respektive 1,500 kronor, motsvarande ungefär $^2/_3$ av nämnda medelavlöningar. Detta beräkningssätt överensstämde med civila pensionslagens stadgande om pensionsunderlag för det fall, att avlöningen icke vore delad i lön och tjänstgöringspenningar; och med hänsyn härtill skulle det måhända icke vara något att erinra mot förslaget i och för sig. Enligt statskontorets mening måste emellertid, när fråga vore om pensioner till extra befattningshavare vid armén, tillses, att beloppet stode i lämpligt förhållande till vad som i pension författningsenligt tillkomme ordinarie löntagare vid armén. I sådant avseende borde uppmärksammas, att underofficer

av högsta graden (fanjunkare, styckjunkare, tygunderofficerer), som i avlöningsförmåner — oberäknat extra lönetillägg och krigstidstillägg — åtnjöte inemot 2,500 kronor, icke vore berättigad till högre pension än 1,000 kronor, att sergeant av andra klass, vars motsvarande avlöning uppginge till 1,790 kronor, erhölle pension å 780 kronor, samt att pensionen för förvaltare vid intendenturkåren med en avlöning — likaledes oberäknat nyssnämnda mera tillfälliga förmåner — av närmare 2,800 kronor utgjorde endast 1,200 kronor. Med hänsyn härtill ävensom till det förhållande, att dessa befattningshavare erlade icke obetydliga avgifter för sin pensionering, förefölle det statskontoret, som om de för Beijer och Berglund föreslagna pensionsbeloppen vore väl höga. På grund härav och då pensionsbeloppen för jämförliga befattningshavare hittills i allmänhet av riksdagen bestämts till 600 kronor, exempelvis 1913 åt skrädderiföreståndaren Jonasson, 1915 åt skomakeriföreståndaren Alsing och 1918 åt skräddarmästaren Svedberg, ville statskontoret, som visserligen hölle före, att pensionerna i detta fall borde bliva något högre än nyss nämnts, dock ifrågasätta, huruvida icke beloppen borde begränsas till 700 kronor respektive 900 kronor. I övrigt hade statskontoret icke något att erinra mot vad arméförvaltningens intendentsdepartement i detta ärende hemställt.

Även jag finner mig böra tillstyrka det framställda förslaget om beredande av pension åt ifrågavarande verkstadsföreståndare. Vad pensionernas storlek beträffar, synas mig de av statskontoret föreslagna beloppen väl avvägda.»

Utskottet. Utskottet har för sin del icke funnit något annat att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, än att pensionsbeloppen synas böra i överensstämmelse med vad som under nästföregående punkt föreslagits beträffande skomakarmästaren Holmberg höjas för Beijer till 800 kronor och för Berglund till 1,000 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må medgiva, att verkstadsföreståndarna vid Svea livgarde Gustaf Teodor Beijer och Carl August Theodor Berglund må från och med månaden näst efter den, varunder de erhålla entledigande från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Beijer med åttahundra kronor och Berglund med ettusen kronor.

31:o) I punkt 29 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan vid fjärde arméfördelningens stabsexpedition *Mathilda Charlotta Åkerlund* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon erhåller entledigande från sin anställning vid nämnda expedition, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Ang. pension åt städerskan Mathilda Charlotta Åkerlund. [29.]

Under åberopande av den i ärendet framlagda utredningen, som återfinnes i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 18 december 1918 (10 h. t. sid. 42), får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

32:o) I punkt 30 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att tillskäraren vid Södra skånska infanteriregementets skrädderiverkstad *O. Olsson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han frånträder sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

Ang. pension åt tillskäraren O. Olsson. [30.]

Med hänsyn till vad i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 18 december 1918 (10 h. t. sid. 44) anförts till stöd för ifrågavarande förslag får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

33:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 71, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 31 januari 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att byggnadschefen hos arméns kasernbyggnadsnämnd, arkitekten *Johan Ludvig Peterson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin befattning hos kasernbyggnadsnämnden, under sin återstående livstid uppbära pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 4,000 kronor årligen.

Ang. pension åt byggnadschefen J. L. Peterson.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Utskottet, som ej haft något att erinra mot förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att byggnadschefen hos arméns kasernbyggnadsnämnd, arkitekten Johan Ludvig Peterson må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin befattning hos kasernbyggnadsnämnden, under sin återstående livstid uppbära pension å allmänna indragningsstaten till belopp av fyra tusen kronor årligen.

III. Ang. sjöförsvarsdepartementet.

Ang. understöd åt navigationsskolläraren H. H. Lindfelts änka.

34:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 66, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 4 februari 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att förre navigationsskolläraren *Hans Herman Lindfelts* änka *Mathilda Charlotta Lindfelt,* född Holmström, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i ovanberörda statsrådsprotokoll.

Mot vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagit, har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts framställning må av riksdagen bifallas.

IV. Ang. civildepartementet.

Ang. understöd åt skomakeribiträdet Victor Olofssons änka och minderåriga barn.

[31.]

35:o) I punkt 31 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att skomakeribiträdet vid Kristinehamns hospital *Victor Olofssons* änka *Wilhelmina Cecilia Olofsson,* född Strand, och makarnas tre minderåriga barn må från och med den 1 mars 1918 å allmänna indragningsstaten åtnjuta årligt understöd, änkan under sin

återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd med ett belopp av 200 kronor samt vart och ett av barnen intill uppnådd ålder av 18 år med ett belopp av 100 kronor.

Den i ärendet förebragta utredningen återfinnes i statsrådsprotokollet över civilärenden den 13 december 1918 (10 h. t. sid. 61).

Med biträdande av detta förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att skomakeribiträdet vid Kristinehamns hospital Victor Olofssons änka Wilhelmina Cecilia Olofsson, född Strand, och makarnas tre minderåriga barn må från och med den 1 mars 1918 å allmänna indragningsstaten åtnjuta årligt understöd, änkan under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med ett belopp av tvåhundra kronor samt vart och ett av barnen intill uppnådd ålder av 18 år med ett belopp av etthundra kronor.

Ang. fyllnadspension åt förre länsmannen K. V. A. Suwe. [32.]

36:o) I punkt 32 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre länsmannen *Karl Vilhelm Adolf Suwe* må från och med den 1 januari 1917 under sin återstående livstid, utöver honom från anslaget till pensionering av civila tjänstinnehavare tillkommande pension å 1,200 kronor, tillika å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension till belopp av 600 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet över civilärenden den 13 december 1918 (10 h. t. sid. 65).

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att förre länsmannen Karl Vilhelm Adolf Suwe må från och med den 1 januari 1917 under sin återstående livstid, utöver honom från anslaget till pensionering av civila tjänstinnehavare tillkommande pension å 1,200 kronor, tillika å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension till belopp av sexhundra kronor.

Ang. pension till verkmästaren J. O. Nordbergs änka. [33.]

37:o) I punkt 33 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne verkmästaren *Johan Oskar Nordbergs* änka *Hulda Emerentia Nordberg,* född Schwartz, må, räknat från och med den 1 januari 1919, så länge hon lever ogift, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 450 kronor.

Utskottet, som i fråga om den i ärendet framlagda utredningen tillåter sig hänvisa till statsrådsprotokollet över civilärenden den 13 december 1918 (10 h. t. sid. 68), hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

Ang. pension till förre signalvakten N. Lilja. [34.]

38:o) I punkt 34 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre signalvakten vid statens järnvägar *Nils Lilja* må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension å 400 kronor.

Beträffande de till stöd för framställningen anförda skäl får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över civilärenden den 13 december 1918 (10 h. t. sid. 72).

Utskottet har icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att förre signalvakten vid statens järnvägar Nils Lilja må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension å fyra hundra kronor.

V. Ang. ecklesiastikdepartementet.

Ang. understöd åt vissa äldre behövande folkskollärare och småskollärare m. fl. [35.]

39:o) I punkt 35 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att för år 1920 understöd må enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, tillerkännas a) äldre behövande folkskollärare, som oförvitligt skött sin tjänst men därifrån erhållit avsked före år 1867, till belopp av 800 kronor, samt b) sådan behövande lärare och lärarinna vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinna vid

egentlig folkskola, som efter oförvitlig tjänstgöring under sammanlagt minst femton års tid avgått från tjänsten före utgången av år 1891 samt uppnått en levnadsålder av minst femtiofem år, till belopp av 400 kronor, *dels ock* för berörda ändamål anvisa för år 1920 på allmänna indragningsstaten ett förslagsanslag av 40,000 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Ang. tilläggspensioner åt vissa ämneslärarinnor vid statssamskolor. [36.]

40:o) I punkt 36 har Kungl. Maj:t föreslagit, att till en var av första lärarinnan vid samskolan i Alingsås *Louise Margareta Lindstedt,* lärarinnan vid samma skola *Gertrud Nelson,* f. d. första lärarinnan vid samskolan i Falköping *Clara Charlotta Blag,* första lärarinnan vid samskolan i Trälleborg *Anna Katarina Montelius,* f. d. lärarinnan vid samskolan i Filipstad *Alma Evelina Rundberg,* första lärarinnan vid samskolan i Örnsköldsvik *Johanna Elisabet Seth* samt lärarinnan vid samskolan i Skellefteå *Gerda Elisabet Sundberg* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon erhållit eller erhåller avsked från sin befattning, dock tidigast från och med den 1 januari 1919, från allmänna indragningsstaten utgå en tilläggspension till sådant belopp, att densamma — tillika med den eller de pensioner, som hon må äga uppbära på grund av 1913 års riksdags beslut och gällande pensionslag, eller ock på grund av sådan delaktighet i pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller i svenska lärarinnornas pensionsförening, som medför rätt till statsbidrag — uppgår, efter avrundning till närmast högre tiotal kronor, till två tredjedelar av den enligt gällande bestämmelser stadgade fulla pensionen för lärarinna i högsta lönegraden vid statens samskolor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 december 1918 (10 h. t. sid. 80).

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag må av riksdagen bifallas.

Ang. pension åt tecknaren G. G. Liljevall. [37.]

41:o) Kungl. Maj:t har i punkt 37 under tionde huvudtiteln föreslagit, att tecknaren vid naturhistoriska riksmuseet och Sveriges geologiska undersökning *Georg Gideon Liljevall* må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sina befattningar, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 2,400 kronor.

Utskottet, som i fråga om utredningen i ämnet får hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 december 1918 (10 h. t. sid. 89), har icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att tecknaren vid naturhistoriska riksmuseet och Sveriges geologiska undersökning Georg Gideon Liljevall må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sina befattningar, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av två tusen fyrahundra kronor.

Ang. pension åt professorn K. F. Valentins änka Alexandra Valentin. [38.]

42:o) I punkt 38 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att sekreteraren vid musikaliska akademien, professorn *Karl Frithiof Valentins* änka *Alexandra Valentin,* född Johansson, må från och med den 1 maj 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 900 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 december 1918 (10 h. t. sid. 92).

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att sekreteraren vid musikaliska akademien, professorn Karl Frithiof Valentins änka Alexandra Valentin, född Johansson, må från och med den 1 maj 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av niohundra kronor.

43·o) I punkt 39 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit, att biträdande vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Örebro änkan *Lovisa Olsson* må från och med månaden näst efter den, varunder hon avgår från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 500 kronor.

Ang. pension åt biträdande vaktmästaren Lovisa Olsson. [39].

Till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 december 1918 har departementschefen anfört följande:

»Med utlåtande den 29 juli 1918 har läroverksöverstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat en ansökning, däri biträdande vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Örebro Lovisa Olsson, född Hagelbäck, med förmälan att hon alltsedan den 28 oktober 1874 eller i nära 44 år innehaft anställning som vaktmästare vid nämnda läroverk, men att hon nu vid fyllda 66 år kände krafterna svika vid tjänstens skötande samt ej finge stanna kvar i tjänsten längre än till den 1 oktober 1919, anhållit, att överstyrelsen ville söka bereda henne pension vid avskedstagandet med 800 kronor för år räknat.

Ifrågavarande ansökning var åtföljd dels av frejdbetyg, utvisande att sökanden är född den 24 maj 1852 och sedan den 14 juni 1917 änka efter läroverksvaktmästaren Mats Jonas Olsson, dels ock av ett utav rektor vid läroverket den 29 juni 1918 utfärdat intyg av innehåll: *att* Lovisa Olsson sedan höstterminen 1874 varit anställd som biträdande eller andre vaktmästare vid högre allmänna läroverket i Örebro och under läsåret 1917—1918 efter mannens död som förste vaktmästare, *att* Lovisa Olsson ständigt med utmärkt nit, trohet och omsorg förrättat sina åligganden; *att* hon numera lede av gikt i fötterna och snart behövde vila, *att* hon, sedan en ny yngre förste vaktmästare med läsåret 1918—1919 tillsatts, ännu ett läsår ansåges kunna fungera som biträdande vaktmästare, samt *att* hon ej ägde någon förmögenhet och ej hade några andra existensmedel än sin lön. Vid överstyrelsens utlåtande fanns fogad en utav rektor till överstyrelsen på anmodan insänd uppgift angående Lovisa Olssons löneförmåner, varav framgår, att Lovisa Olsson under sin tjänstgöring såsom andre vaktmästare intill mannens död uppburit en årlig avlöning av 750 kronor samt att hon under läsåret 1917—1918, då hon skött befattningen som förste vaktmästare vid läroverket, förutom förmånerna av fri bostad, lyse, bränsle och vatten, åtnjutit en kontant avlöning av 1,500 kronor jämte krigstidstillägg.

I sitt utlåtande har läroverksöverstyrelsen anfört:

Med hänsyn därtill att riksdagen i åtskilliga fall beviljat pension åt vaktmästare vid allmänt läroverk samt till de sakförhållanden, som framgå av hand-

lingarna, synes pension även i nu ifrågavarande fall böra beviljas. Beträffande det eventuella beloppet av pensionen erinrar överstyrelsen därom, att överstyrelsen, i skrivelse den 12 september 1911 angående styrelsens för Sveriges allmänna vaktmästarförening ansökan om vissa ändringar i de för vaktmästarna vid de allmänna läroverken gällande bestämmelser om anställning i tjänst m. m., för vaktmästare av den pensionsklass änkan Olsson skulle hava tillhört föreslår en pension av 700 kronor, detta under förutsättning bland annat, att kostnaderna för sådana vaktmästares pensionering bestritts, förutom genom bidrag av statsmedel, även genom pensionsavgifter av pensionstagaren själv och av vederbörande läroverk.

I nu förevarande fall har av änkan Olsson begärts och av läroverkets rektor förordats en pension av 800 kronor. Till så stort belopp har änkan Olssons lön endast under ett år stigit. Överstyrelsen kan därför icke finna skäligt, att en så stor pension tilldelas henne, detta så mycket mindre som det största belopp riksdagen hittills beviljat vaktmästare vid högre allmänt läroverk uppgår till 600 kronor. Under vanliga förhållanden skulle överstyrelsen för änkan Olsson hava föreslagit samma pension som för vaktmästare vid realskola i landsorten eller eldare och gymnastikvaktmästare nämligen 500 kronor. Då emellertid överstyrelsen anser, att på grund av stegrade levnadskostnader pensionerna för vaktmästarpersonalen vid de allmänna läroverken böra bestämmas till högre belopp än hittills, synes det överstyrelsen lämpligt, att pensionsbeloppet i ifrågavarande fall bestämmes till 600 kronor.

På grund av nådig remiss har statskontoret den 26 augusti 1918 avgivit utlåtande i ämnet och därvid yttrat, bland annat:

Ehuru avlöningen till vaktmästare vid de allmänna läroverken icke utgår av statsmedel, hava dock pensioner av statsmedel vid flera tillfällen av riksdagen beviljats åt läroverksvaktmästare, som under lång tid tjänstgjort i sådan egenskap och på grund av ålder eller sjukdom icke lämpligen kunnat vid befattningen bibehållas; och har pensionsbeloppet för vaktmästare vid högre allmänt läroverk i allmänhet bestämts till 500 kronor. Såvitt statskontoret har sig bekant, har hittills beviljats pension allenast åt egentliga vaktmästare, icke åt biträdande dylika. Ehuru nu ifrågavarande vaktmästare, änkan Lovisa Olsson, under allra största delen av sin tjänstgöringstid haft anställning endast såsom andra eller biträdande vaktmästare vid högre allmänna läroverket i Örebro, anser emellertid statskontoret icke desto mindre billigt, att även åt henne, som, efter att i många år hava med utmärkt nit, trohet och omsorg skött sina åligganden, nu genom ålder och sjuklighet är oförmögen att vederbörligen sköta vaktmästargöromålen, beredes någon pension av statsmedel.

I fråga om pensionens storlek har läroverksöverstyrelsen föreslagit ett belopp av 600 kronor. Så högt belopp anser sig statskontoret dock icke kunna tillstyrka. Visserligen tillerkändes vaktmästaren vid högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm Hildegard Constantia Törnblom av 1917 års riksdag en pension av 600 kronor; men vid jämförelsen med änkan Törnblom torde böra tagas i betraktande, att den senare ej mindre under en lång följd av år ensam innehaft vaktmästarbefattning än även uppburit en årlig avlöning, som, med undantag av ett år, uppgått till mer än dubbla beloppet av den lön, änkan Olsson åtnjutit.

Statskontoret avslutar sin skrivelse med en hemställan om förslag till riksdagen om beviljande av en årlig pension åt änkan Olsson å 500 kronor.

Frågan om läroverksvaktmästarnas allmänna pensionering har varit föremål för behandling av vederbörande myndigheter, av vilka läroverksöverstyrelsen avgivit förslag om inrättande av en särskild, för ifrågavarande befattningshavare avsedd pensionsanstalt. Denna fråga sammanhänger emellertid nära med spörsmålet om en centralisering av de utav staten understödda pensionsanstalterna, varom på riksdagens år 1912 framställda begäran en allsidig utredning igångsatts. Till de sakkunniga, som haft till uppdrag att åstadkomma denna utredning, har frågan om läroverksvaktmästarnas pensionering remitterats. De sakkunniga hava i sitt den 3 november 1917 avgivna betänkande behandlat även frågan om nämnda vaktmästares pensionering. Ärendet är emellertid ännu icke i det skick, att förslag i ämnet kan föreläggas riksdagen. *Departementschefen.*

Den mångåriga, väl vitsordade tjänstgöring, Lovisa Olsson fullgjort, synes mig göra henne förtjänt av ett understöd från staten, då hennes arbetskraft nu sviker. I fråga om beloppet av den pension, som torde böra tillerkännas henne, ansluter jag mig till statskontorets mening, särskilt med hänsyn därtill, att Lovisa Olsson under så gott som hela sin tjänstgöring haft anställning endast som biträdande vaktmästare.»

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 66 av herr *Ad. Lindgren* jämte fem andra kammarens ledamöter och den andra inom andra kammaren under nr 65 av herr *Gustafsson* i Örebro jämte likaledes fem andra av kammarens ledamöter, däri hemställts, att ifrågavarande pension måtte bestämmas till ett belopp av 700 kronor. *Motioner I:66 och II:65.*

Såsom skäl för denna framställning anföres i huvudsak följande:

I betraktande därav, att Lovisa Olsson vore alldeles medellös, uppnått 66 års ålder och därtill lede av sjuklighet, så att hon icke själv väsentligen kunde bidraga till sitt uppehälle, ansåge motionärerna det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet alldeles för knappt tillmätt. Då hon därtill under så lång tid som 44 år med synnerligt nit och största punklighet skött sina åligganden, syntes det billigt att staten, när hon nu på grund av ålder och tilltagande ohälsa måste lämna sin tjänst, tilldelade henne en årlig pension till så högt belopp, att den kunde lämna henne en någotsånär nödtorftig bärgning.

Även utskottet finner det vara billigt, att Lovisa Olsson, då hon nu på grund av ålder och sjuklighet är oförmögen att sköta sin syssla, *Utskottet.*

tillerkännes någon pension av statsmedel. Beträffande storleken av en dylik pension har utskottet, med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst angående Lovisa Olsson och hennes verksamhet, ansett det av överstyrelsen föreslagna beloppet 600 kronor vara skäligt.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och de i ämnet väckta motionerna, må besluta, att biträdande vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Örebro änkan Lovisa Olsson må från och med månaden näst efter den, varunder hon avgår från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av sexhundra kronor.

Ang. pension åt vaktmästaren H. P. Öberg. [40.]

44:o) I punkt 40 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Härnösand *Hans Petter Öberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 700 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 december 1918 (10 h. t. sid. 97.)

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Härnösand Hans Petter Öberg må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av sjuhundra kronor.

Ang. pension åt vaktmästaränkan Hilda Kristina Larsson. [41.]

45:o) I punkt 41 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit, att förre förste vaktmästaren i ecklesiastikdepartementet *Lars Gustaf Larssons* änka *Hilda Kristina Larsson*, född Persdotter, må från och med år 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nu-

varande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 160 kronor.

Den i ärendet förebragta utredningen återfinnes i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 december 1918. (10 h. t. sid. 100.)

Utskottet, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts framställning i ämnet må vinna riksdagens bifall.

Årg pension åt överläraren A. Johansson.

46:o) Kungl. Maj:t har i en till riksdagen den 24 nästlidna januari avlåten proposition nr 42, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att föreståndaren för »Näs skolmöbeltillverkning», förre överläraren vid Näs slöjdlärarseminarium *Alfred Johansson* må från och medmånaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 700 kronor.

Till ovanberörda statsrådsprotokoll har departementschefen anfört följande:

»I en till ecklesiastikdepartementet den 19 november 1918 inkommen skrivelse har styrelsen för August Abrahamsons stiftelse hemställt om åtgärder för beredande av pension av statsmedel åt föreståndaren för »Näs skolmöbeltillverkning», förre överläraren vid Näs slöjdlärarseminarium Alfred Johansson, att utgå från och med månaden näst efter den, då Johansson av styrelsen erhållit enledigande från sin tjänst.

Innan jag närmare inlåter mig på berörda ansökning, torde jag böra erinra därom, att Näs slöjdlärarseminarium jämte vissa fastigheter och kontanta medel enligt av godsägaren August Abrahamson den 7 april 1891 gjorda testamentariska bestämmelser med därtill sedermera gjorda tillägg skulle under namn av August Abrahamsons stiftelse på vissa villkor överlämnas till svenska staten. Sedan August Abrahamson år 1898 avlidit och vederbörande myndigheter hörts i ärendet förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 28 april 1899 bland annat, att ifrågavarande stiftelse med dess tillgångar skulle av svenska staten övertagas på de i donationsurkunden stadgade villkoren. Genom beslut den 31 maj 1901 fastställde Kungl. Maj:t reglemente för August Abrahamsons stiftelse. Enligt detta reglemente utgöres stiftelsens styrelse av en ordförande och fyra andra ledamöter, vilka förordnas av Kungl.

Maj:t för en tid av tre år i sänder av framstående och för stiftelsens ändamål nitälskande personer.

Jag övergår nu till styrelsens förutnämnda ansökning. Till stöd för sin hemställan om pension av statsmedel åt Alfred Johansson anför styrelsen bland annat.

Alfred Johansson, som är född den 28 oktober 1849, har alltifrån upprättandet av »Näs slöjdskola för gossar» år 1872 varit knuten vid den läroanstalt, som då i blygsamma former upprättades av direktören Otto Salomon och som, på grund av donatoriska bestämmelser av godsägaren August Abrahamson, blivit genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 april 1899, jämte egendomen Näs och ett kontant belopp av 380,000 kronor, av svenska staten mottagen under namnet August Abrahamsons stiftelse.

År 1874 fogades till den nämnda slöjdskolan en högre avdelning, vars uppgift skulle vara, att utbilda ynglingar, lämpliga att utgå som lärare vid med folkskola förenade eller ock självständiga slöjdskolor. Detta var begynnelsen till själva slöjdseminariet, och Johansson, som dittills undervisat gossar i folkskoleåldern, övergick härmed till att såsom lärare i seminariet verksamt deltaga i utbildningen av slöjdlärare. Sedan läroanstalten växt ut till större omfattning och betydelse, blev Johansson år 1898 förordnad till överlärare vid seminariet, varmed följde den egentliga ledningen av seminarielärjungarnas, till största delen folkskollärares och folkskollärarinnors, rent tekniska utbildning i slöjd. Nämnda befattning bibehöll han intill år 1908, men har även sedermera oavbrutet tjänstgjort som biträde åt föreståndaren för August Abrahamsons stiftelse i sådana angelägenheter, som beröra själva slöjdlärarseminariet. Sedan år 1900 har han därjämte förestått det nämnda år av Salomon grundade och August Abrahamsons stiftelse tillhöriga industriella företaget »Näs skolmöbeltillverkning», som har till ändamål att »med begagnande av goda modeller tillverka och försälja omsorgsfullt utförda skolmöbler».

Det torde utan överdrift kunna påstås, att den svenska slöjden utgjort en av vårt lands förnämsta insatser på det pedagogiska området, liksom att läroanstalten å Näs vid slöjdens metodiskt-pedagogiska bearbetning intagit en ledande ställning. Givetvis tillkommer förtjänsten härav i främsta rummet läroanstaltens skapare Otto Salomon, men det är också obestridligt och av alla med hithörande förhållanden förtrogna erkänt, att vid hans sida Johansson inlagt stora förtjänster om utarbetandet av den undervisningsmetod, som vanligen benämnes »Näs-metoden» och som i sina huvuddrag följes vid undervisningen i träslöjd inom de svenska barndomsskolorna av olika slag. För det nitiska och framgångsrika arbete, Johansson på sin plats utfört, kan han därför utan gensägelse göra anspråk på tacksamhet och erkänsla även i form av åtgärder till tryggande av hans ålderdom, sedan numera hans arbetskrafter väsentligen avtagit.

August Abrahamsons stiftelse ser sig emellertid icke i stånd att med sina egna disponibla tillgångar tillmötesgå detta Johanssons berättigade krav. Under nu rådande förhållanden räcka stiftelsens med säkerhet beräkneliga inkomster — i främsta rummet den med omkring 17.000 kronor utgående räntan å den s. k. undervisningsfonden — icke ens till för undervisningens upprätthållande i vanligt omfång, utan måste lärarutbildningskurserna under år 1919 ej obetydligt inskränkas. Vad särskilt den ovan nämnda Näs skolmöbeltillverkning beträffar, så har denna allt

ifrån början varit ett ekonomiskt svagt företag, vars avkastning nätt och jämt räckt till för bestridande av driftskostnaderna; och driften upprätthålles nu huvudsakligen för att bereda utkomst för den länge därvid knutna lilla arbetsstyrkan av 8 personer. Då Johanssons arbete varit ägnat åt den svenska folkundervisningen och utförts inom en den svenska staten tillhörig läroanstalt, anser sig styrelsen därför kunna och böra hemställa om pension av statsmedel åt honom.

I fråga om pensionens storlek yttrar styrelsen:

Johanssons lön har från år 1900 utgått med ett kontant årligt belopp av 1,200 kronor och därjämte naturaförmåner (bestående av kofoder och bränsle jämte hyresfri bostadstomt), vilka kunna *tägt* beräknas till 300 kronor. I så måtto är stiftelsen i stånd att bidraga till Johanssons pensionering, att han även efter avträdet från sin tjänst kommer att bibehållas vid dessa naturaförmåner utan någon ersättning till stiftelsen. Med hänsyn till att hans lön varit ganska obetydlig, särskilt under nu rådande prisförhållanden, anser styrelsen skäligt, att hans kontanta pension beräknas till tre fjärdedelar av den kontanta lönen, alltså till 900 kronor.

Vid styrelsens skrivelse voro fogade dels en av Johansson hos styrelsen gjord framställning rörande pension åt honom, dels vederbörligt åldersbevis, enligt vilket Johansson är född den 28 oktober 1849.

På grund av remiss hava folkskolöverstyrelsen och statskontoret respektive den 28 november och den 28 december 1918 avgivit yttranden i ärendet.

Folkskolöverstyrelsen har, under erinran om det nitiska och framgångsrika arbete, Johansson under mer än 40 år utfört i slöjdundervisningens tjänst vid en lärarutbildningsanstalt, som under de senaste 18 åren tillhört svenska staten, och under framhållande att det av styrelsen föreslagna pensionsbeloppet förefölle synnerligen måttligt, hemställt om förslag till riksdagen angående pension åt Johansson av statsmedel till belopp av 900 kronor årligen.

Statskontoret har också ansett, att, då den lärarutbildningsanstalt, där Johansson verkat, sedan många år tillbaka övertagits av staten, någon pension av statsmedel borde beredas honom. Enligt statskontorets mening borde dock den årliga pensionen stanna vid ett belopp av 700 kronor. Härom yttrar statskontoret:

Enligt vad handlingarna giva vid handen har Johanssons avlöning utgjort ett kontant belopp av 1,200 kronor jämte vissa naturaförmåner med uppskattat värde av 300 kronor. Pensionsbeloppet har föreslagits till $^3/_4$ av det kontanta arvodet eller alltså 900 kronor. I och för sig synes visserligen detta belopp icke högt tilltaget för en person i en överlärares ställning; men med hänsyn till avlöningens storlek och då i överenstämmelse med den civila pensionslagens grunder pension från allmänna indragningsstaten plägar begränsas att motsvara $^2/_3$ av avlöningen, skulle pensionsförmånen i detta fall utgöra $^2/_3$ av 1,500 kronor eller 1,000 kronor, varifrån dock borde avdragas värdet, 300 kronor, av naturaförmånerna, som skulle

få bibehållas. Det kontanta pensionsbeloppet borde efter sådan beräkningsgrund bestämmas till 700 kronor.

Departementschefen.

Givetvis borde stiftelsen själv, därest så varit möjligt, sörjt för Johanssons pensionering. Nu har emellertid styrelsen meddelat, att stiftelsens egna disponibla tillgångar icke medgiva detta i vidare mån, än att Johansson fortfarande under sin återstående livstid får åtnjuta vissa naturaförmåner, vilkas värde styrelsen ansett kunna lågt beräknas till 300 kronor för år. Under sådana förhållanden, och då Johansson under mer än 46 år varit anställd vid Näs, dels såsom lärare eller överlärare, dels såsom föreståndare för »Näs skolmöbelstillverkning», i vilken sistnämnda egenskap han ännu kvarstår, torde pension böra tillerkännas honom av statsmedel.

Stiftelsens styrelse har hemställt, att det årliga pensionsbeloppet måtte bestämmas till 900 kronor, utgörande tre fjärdedelar av Johanssons kontanta avlöning, och folkskolöverstyrelsen har tillstyrkt bifall till denna hemställan, Statskontoret har däremot beräknat hela pensionen, inklusive naturaförmånerna, till 1,000 kronor, och det kontanta pensionsbeloppet, efter naturaförmånernas frånbragning, till 700 kronor. Denna beräkning synes mig hava fog för sig, varför jag tillstyrker, att det kontanta årliga pensionsbeloppet sättes till 700 kronor.

Pensionen torde böra utgå från allmänna indragningsstaten från och med månaden näst efter den, under vilken Johansson entledigats från sin nuvarande befattning.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen och på de av honom anförda skäl anser utskottet, att Johansson bör erhålla pension av statsmedel, då han lämnar sin anställning. Av utredningen i ärendet framgår, att Johanssons avlöning utgjort ett kontant belopp av 1,200 kronor jämte vissa naturaförmåner med uppskattat värde av 300 kronor. Såväl stiftelsens styrelse som folkskolöverstyrelsen hava hemställt, att pensionen måtte bestämmas till tre fjärdedelar av det kontanta arvodet eller således till 900 kronor årligen, varemot statskontoret stannat vid 700 kronor, vilket sistnämnda förslag upptagits av Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till den gagnande verksamhet Johansson utövat vid Näs och i betraktande av den ganska obetydliga avlöning han uppburit för sitt arbete lärer ett pensionsbelopp av 900 kronor icke få anses oskäligt.

Med tillstyrkande av framställningen i övrigt hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att föreståndaren för »Näs skolmöbeltillverkning», förre överläraren vid Näs slöjdlärarseminarium Alfred Johansson må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension å nio hundra kronor.

VI. Ang. jordbruksdepartementet.

Ang. understöd åt f. d. slöjdinstruktörens A. V. Nordin änka. [42.]

47:o) I punkt 42 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne förre instruktören i husslöjd *Anders Vilhelm Nordins* änka *Emma Kristina Nordin,* född Stohlander, må från och med den 1 mars 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor.

Till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 13 december 1918 har departementschefen i ärendet anfört följande:

»I en till jordbruksdepartementet den 15 maj 1918 inkommen skrift har änkan efter förre instruktören i husslöjd Anders Wilhelm Nordin, Emma Kristina Nordin, född Stohlander — med förmälan att hennes man, som avlidit den 17 februari 1918, icke efterlämnat kvarlåtenskap till sådan storlek, att hon ens tillnärmelsevis kunde leva å avkastningen av densamma — anhållit om utverkande hos riksdagen av ett årligt underhåll åt henne att utgå från hennes mans död.

Vid ansökningen voro fogade dels prästbetyg, utvisande att sökanden vore född den 19 november 1846, dels ock ett intyg av borgmästaren Aug. Nilsson och byggmästaren C. J. Pettersson, bägge i Skara, vilka upprättat bouppteckning efter f. d. instruktören Nordin, att denne såsom stärbhusdelägare efterlämnat, förutom änkan, en dotter Hildur Kristina, gift med professorn Albert Kôersner, och en son, sekreteraren i riksförsäkringsanstalten John Wilhelm Nordin, samt att bouppteckningen utvisade en behållning av 23,502 kronor 12 öre, därav kontanta medel 10,562 kronor 12 öre och återstoden möbler och husgerådssaker.

I utlåtande den 21 maj 1918 har lantbruksstyrelsen anfört i huvudsak följande:

Enligt vad riksdagen i skrivelse den 29 maj 1911, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkt 53, anmält, hade riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgivit, att dåvarande

instruktören i husslöjd Nordin ägde att vid uppnådda 67 års ålder från och med månaden näst efter den, då han erhölle avsked från sin befattning, uppbära pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 3,000 kronor, dock med skyldighet för Nordin att från tjänsten avgå i enlighet med bestämmelserna i 6 § b) i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 samt att vidkännas sådant avdrag å pensionsbeloppet, som i 7 § av samma lag sägs.

Sedan härpå Nordin, som genom med lantbruksakademiens förvaltningskommitté upprättat kontrakt den 30 december 1878 antagits till sagda befattning, gjort framställning om tillstånd att kvarstå i tjänsten efter uppnådd ålder av 67 år, förklarade Kungl. Maj:t den 1 september 1911, att den omständigheten, att Nordin genom att kvarstå i tjänsten efter uppnådd pensionsålder kunde komma att erhålla flera tjänstår, än om han skulle omedelbart efter uppnådd pensionsålder från tjänsten avgå, icke utgjorde hinder för lantbruksstyrelsen att, därest sådana förhållanden förelåge, som avsåges i § 6 b) i förenämnda lag den 11 oktober 1907, låta, på sätt i samma lagrum sägs, med Nordins avsked anstå.

I en till lantbruksstyrelsen ställd skrift hade därefter Nordin, med bifogande av vederbörligt prästbetyg, utvisande att han vore född den 24 augusti 1844, anhållit om avsked från instruktörsbefattningen i husslöjd från och med den 1 januari 1914 samt om utanordnande till honom av pension från och med samma dag.

Denna ansökning hade styrelsen med utlåtande den 18 september 1913 underställt Kungl. Maj:ts prövning och därvid meddelat, att styrelsen medgivit, att med Nordins avsked finge anstå tills vidare intill utgången av år 1913, så länge han prövades på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna.

Sedan Kungl. Maj:t den 13 oktober 1913 förklarat Nordin berättigad att från och med månaden näst efter den, då han efter den 30 december 1913 bleve av lantbruksstyrelsen entledigad från sin instruktörsbefattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 3,000 kronor, beviljade lantbruksstyrelsen Nordin från och med ingången av år 1914 avsked från hans då innehavande instruktörstjänst.

Nordin hade således varit i statens tjänst omkring 36 år och under denna tid utövat en gagnande och framgångsrik verksamhet inom husslöjdens område.

Hans avlöningsförmåner hade även efter den tidens anspråk varit synnerligen små eller 2,000 kronor för år räknat med 3 ålderstillägg, så att hans slutliga avlöning uppgick till endast 3,500 kronor. Att han med en så ringa avlöning icke kunde samla någon förmögenhet, tillräcklig att betrygga hans efterlevande makas ålderdom, fölle av sig självt. Enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat, hade han ej heller genom inbetalning i någon pensionskassa berett änkan pension. De jämförelsevis små tillgångar, som bouppteckningen utvisade, torde icke vara tillräckliga att bereda den 72 år gamla änkan, som icke vore i stånd att själv genom eget arbete bidraga till sin försörjning, en utkomst, som åtminstone under nuvarande tider kunde anses vara tillräcklig.

Med stöd av vad sålunda blivit anfört har lantbruksstyrelsen, som ansåge billigheten bjuda, att staten i detta fall trädde hjälpande emellan, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att bevilja änkan Nordin en årlig pension till samma belopp, som 1914 års riksdag beviljade lantbruksingenjören J. E. Berggrens änka, eller 600 kronor,

att utgå från och med månaden näst efter den, då förre instruktören Nordin avled, eller från och med mars månad 1918, så länge hon fortlevde i sitt nuvarande änkestånd.

Statskontoret har i utlåtande den 4 juni 1918 yttrat, att då instruktören Nordins anställning i statstjänst icke varit av beskaffenhet att medföra rätt för honom att genom inbetalning till någon av staten understödd kassa bereda sin änka något bidrag till hennes uppehälle, ämbetsverket, med hänsyn tillika till vad handlingarna i ärendet innehölle rörande sökandens ekonomiska ställning, ansåge billighetsskäl föreligga att söka bereda henne någon pension av statsmedel. Då någon erinran mot vad lantbruksstyrelsen i sådant avseende föreslagit icke syntes vara att göra, har statskontoret tillstyrkt bifall till samma förslag.

Departementschefen.

På grund av i ärendet anförda omständigheter anser jag mig kunna tillstyrka avlåtande till riksdagen av framställning om beviljande av understöd åt sökanden.

I fråga om understödsbeloppet m. m. ansluter jag mig till myndigheterna.»

Utskottet.

Då någon lagenlig rätt till pension ej föreligger samt utskottet av vad i ärendet anförts icke funnit sig övertygat, att något verkligt behov av understöd är förhanden, hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke må av riksdagen bifallas.

Ang. understöd åt avlidne lantbruksingenjören J. C. Wellenius änka och dotter.

48:o) I punkt 43 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit, att lantbruksingenjören *John Conrad Wellenius* änka *Hulda Katarina Wellenius,* född Floding, samt bemälda makars dotter Hulda Solfrid Birgitta Klara Katarina Vilhelmina må från och med februari månad 1918 åtnjuta årliga understöd från allmänna indragningsstaten att utgå till änkan Wellenius med 800 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, och till dottern med 300 kronor intill uppnådd ålder av 21 år. [43.]

Beträffande den till stöd för detta förslag förebragta utredningen tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 13 december 1918 (10 h. t. sid. 107).

Utskottet.

Utskottet har för sin del icke funnit något annat att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag än att i överensstämmelse med tidigare beslut av

riksdagen i likartade fall pensionen till den minderåriga dottern ansetts icke böra utgå längre än till uppnådd ålder av 18 år.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att lantbruksingenjören John Conrad Wellenius änka Hulda Katarina Wellenius, född Floding, samt bemälda makars dotter Hulda Solfrid Birgitta Klara Katarina Vilhelmina må från och med februari månad 1918 åtnjuta årliga understöd från allmänna indragningsstaten att utgå till änkan Wellenius med åtta hundra kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd och till dottern med tre hundra kronor, intill uppnådd ålder av 18 år.

Ang. understöd åt instruktionssmeden P. Rosenquists barn. [44.]

49:o) I punkt 44 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att avlidne instruktionssmeden vid veterinärinrättningen i Skara *Peter Rosenquists* barn *Dagmar Emelie* och *Pehr Olov* må vartdera från och med den 1 juli 1918 intill uppnådd ålder av 21 år från allmänna indragningsstaten uppbära årligt understöd av 200 kronor.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 13 december 1918 (10 h. t. sid. 109).

Utskottet.

I anslutning till vad utskottet under nästföregående punkt föreslagit har utskottet ansett pensionen till de minderåriga barnen icke böra utgå längre än till uppnådda 18 år. Mot propositionen i övrigt har utskottet icke funnit något att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att avlidne instruktionssmeden vid veterinärinrättningen i Skara Peter Rosenquists barn Dagmar Emelie och Pehr Olov må vartdera från och med den 1 juli 1918 intill uppnådd ålder av 18 år från allmänna indragningsstaten uppbära årligt understöd av två hundra kronor.

Ang. anslaget till allmänna indragningsstaten.

5:o) Kungl. Maj:t har i punkt 45 under tionde huvudtiteln föreslagit, att riksdagen må medgiva, att det under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten ökas med 6 kronor eller från 2,315,623 kronor till 2,315,629 kronor.

Chefen för finansdepartementet har till statsrådsprotokollet över finansärenden den 9 januari 1919 anfört följande:

»Förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten är i riksstaten för år 1919 upptaget till 2,315,623 kronor.

Utgifterna från detta anslag hava nedannämnda år uppgått till i runda tal följande belopp:

år 1904	kronor	2,299,200
» 1905	»	2,403,800
» 1906	»	2,488,900
» 1907	»	2,596,600
» 1908	»	2,609,600
» 1909	»	2,483,200
» 1910	»	2,420,000
» 1911	»	2,336,200
» 1912	»	2,208,600
» 1913	»	2,139,900
» 1914	»	2,026,500
» 1915	»	1,910,200
» 1916	»	1,849,500
» 1917	»	1,997,400.

Härjämte tillåter jag mig anmärka, att anslaget, som för år 1917 utgick med ett belopp av 2,013,935 kronor, blivit höjt för år 1918 till 2,315,581 kronor. För år 1919 är det upptaget till nära nog samma belopp eller till 2,315,623 kronor. Nämnda förhöjning i anslaget berodde därpå, att anslagets utgiftssida tillförts vissa betydande nya poster, som beräknades för ett vart av åren 1918 och 1919 uppgå till sammanlagt omkring 600,000 kronor. Då emellertid av äldre utgifter från anslaget beräknades bortfalla ett belopp av omkring 300,000 kronor, blev anslagsförhöjningen begränsad till ett lika stort belopp.

Jag finner icke anledning för närvarande föreslå annan ändring i anslagets belopp än som erfordras för utjämnande av huvudtitelns slutsumma, för vilket ändamål anslaget torde upptagas med ett belopp av 2,315,629 kronor.»

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att det under tionde huvudtiteln å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten ökas med 6 kronor eller från 2,315,623 kronor till 2,315,629 kronor; dock med rätt för statsutskottet att vid uppgörande av förslag till riksstaten för år 1920 i anslagets slutsumma vidtaga den jämkning, som för jämnande av riksstatens slutsumma kan finnas erforderlig.

Ang. ordinarie anslag.

51:o) Beträffande de ordinarie anslag, som icke blivit här ovan särskilt omförmälda, har någon förändring icke ifrågasatts; och får utskottet alltså hemställa,

att samtliga de ordinarie anslag under denna huvudtitel, i avseende å vilka förändring icke blivit härovan ifrågasatt, må i 1920 års riksstat upptagas med oförändrade belopp.

Stockholm den 27 februari 1919.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Tabell över anslagen under riksstatens tionde huvudtitel.

Pensionsväsendet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Civila pensionsväsendet.				
1	Pensionering av civila tjänstinnehavare, *förslagsanslag*			1,900,000	
2	Förvaltningsbidrag till en ny änke- och pupillkassa för civilstaten			35,000	
3	Statens andel i kostnaden för pensionering av extra provinsialläkare, *förslagsanslag*			15,000	
4	Statens andel i kostnaden för pensionering av lasarettsläkare, *förslagsanslag*			25,000	
5	Bidrag till sjuksköterskors pensionering, *förslagsanslag*			[1]) 50,000	
	Barnmorskornas pensionering:				
6	Bidrag till pensionering av barnmorskor, *förslagsanslag*	[1]) 50,000			
7	Barnmorskornas pensionsanstalt, *förslagsanslag*, högst	[1]) 11,000		61,000	
8	Pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, *förslagsanslag*			31,000	
	Handelsflottans pensionsanstalt:				
9	Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt, *förslagsanslag*	101,000			
10	Förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt, *förslagsanslag*		31,000		
11	Förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt, *förslagsanslag*, högst		31,000	101,000	62,000
12	Bidrag till kungl. hovkapellets pensionsinrättning			3,000	
13	Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m			[1]) 197,276	
14	Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter, *förslagsanslag*			68,000	

[1]) Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
15	Tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, *förslagsanslag*				50,000
16	Statens pensionsanstalt för folkskollärare m. fl.			[1])8,000,000	
17	Bidrag till dövstumlärarnas pensionsanstalt, *förslagsanslag*			35,000	
18	Tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, *förslagsanslag*				1,800
19	Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete, *förslagsanslag*			15,000	
	Säger för civila pensionsväsendet			10,536,276	113,800

B. Militära pensionsväsendet.

	Arméns pensionskassa:				
1	Ersättning för mistade löneinnehållningar	4,640			
2	Ersättning för nådårs- och begravningshjälpsbesparingar	28,080			
3	Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén	137,717			
4	Förstärkande av det i 1918 och 1919 årens riksstater uppförda anslag för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, *förslagsanslag*, högst		8,355		
5	Upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering m. m., *förslagsanslag*		3,500,000		
6	Tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén, *förslagsanslag*		15,000		
7	Tillfällig pensionsförbättring för viss personal vid armén, *förslagsanslag*		[1]) 350,000		
8	Ersättning för inkomster från Vadstena krigsmanshuskassas äldre medel	106,000		276,437	3,873,355
9	Vadstena krigsmanshuskassa			137,640	
10	Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring			[1]) 280,000	
11	Förhöjning i gratialen åt avskedat manskap			[1])1,061,810	
12	Tillfälligt understöd åt f. d. förrådsvaktmästare, *förslagsanslag*, högst				683
	Flottans pensionskassa:				
	Ersättning för minskade inkomster:				
13	Pensionsfonden ... 36,320				
14	Gratialfonden ... 16,650				
15	Bidrag till flottans pensionskassas gratialfond ... 45,000	97,970			

[1]) Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
16	Pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, *förslagsanslag*	253,300			
17	Pensionering av flottans gemenskap, *förslagsanslag*	[1]) 293,120			
18	Tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen m. fl., *förslagsanslag*		3,400		
19	Tillfälliga understöd åt f. d. daglönare vid marinen, *förslagsanslag*		15,930		
20	Tillfälliga understöd åt f. d. befattningshavare vid lotsverket, *förslagsanslag*		9,000	644,390	28,330
21	Tillfällig pensionsförbättring för viss personal vid marinen, *förslagsanslag*				[1]) 70,000
22	Invalidshusfonden			60,350	
23	Blesserade över- och underofficerare, *reservationsanslag*			2,400	
	Säger för militära pensionsväsendet			2,463,027	3,972,368
	C. Allmänna indragningsstaten.				
1	Diverse föremål, *förslagsanslag*			2,315,629	
	Summa			15,314,932	4,086,168

[1]) Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.